12 2002

Ali neoizem obstaja?

Oliver Marchart

Prevedla: Alenka Mercina

"Jack Graham je besno tipkal na prenosni racunalnik. Neoizem je bilo zdalec najbolj vznemirljivo umetnisko gibanje, kar jih je spoznal, in - bilo je prakticno neznano! Umetnostni kritik se je odlocil, da bo o tej temi napisal standardno delo - dosezek, s katerim bo okronal svojo kariero." [1]
STEWART HOME, Slow Death

KONTAKTNA OSEBA

Copper Grill v blizini londonske postaje podzemne zeleznice Liverpool Street Station je poceni zrezkarna v slogu petdesetih in je odtlej tudi niso smeli vec obnavljati. Lokalu dajeta car rdeca plasticna oblazinjenost in krom. Tu sem se dogovoril za srecanje s Stewartom Homom. Lokal se je pocasi polnil s poslovnezi iz okoliskih pisarn. Bil je cas kosila.

Stewart Home ni le uspesen pisec Redskinovih cenenih romanov, ki so vecidel sestavljeni iz izbranih nasilniskih in pornografskih prizorov. Predvsem je glasnik in edini clan Neoisticne alianse, neoisticne frakcije, ki se je leta 1986 odcepila od glavne linije neoizma. V svojem zadnjem romanu Slow Death je zdruzil oboje. V njem trendovska umetnica Karen Eliot ustanovi tajno lozo z

imenom Semiotic Liberation Front, in sicer zato, da bi vtihotapila neoizem v umetnostno zgodovino, za zvezo pa postavi obritoglavca Johnnyja Aggra. Aggro clanom loze izda obvezno navodilo: "Vasa loza mora studirati neoizme in storiti vse za promocijo tega gibanja. Prav tako moji gospodarji hocejo, da zacnem kampanjo za vandaliziranje spomenikov in kipov." [2] Cakam.

S petnajstminutno zamudo stopi v Copper Grill Neoisticna aliansa v podobi Stewarta Homa, ki sam nastopa v romanu Slow Death kot Bob Jones. Neoisticna aliansa, alias Stewart Home, alias Bob Jones, alias Karen Eliot se usede, naroci caj in porine cez mizo plasticno vrecko z nepogresljivo vsebino. Knjige. Poleg romanov Slow Death in Red London potegnem ven se zbornik Neoism, Plagiarism & Praxis, neoisticne manifeste in Art Strike-Papers, Homovo zgodovino povojne avantgarde The Assault on Culture, njegovo zbirko Black Mask Material, pa se vrsto kopiranih in spetih parafernalij z naslovi kakor Analecta ali Disputation. On Art, Anarchism and Assholism. Vecino tega sem ze poznal.

Pogovor se kmalu dotakne se neobjavljenega ali vsaj neizdanega gradiva. Stewart Home srkne caj. Ce bi hotel se drugo gradivo, je najbolje, da se odpravim v Tate Gallery Library ali v National Art Library pri Victoria&Albert Museum. Tam naj stopim v stik z enim od kuratorjev, Simonom Fordom. Ford da je bil zelo zasluzen za arhiviranje neoisticnega gradiva, ki so ga neoisti nastavili muzejem. Vcasih je bila kaksna stvar celo odkupljena. Najzgodnejsi angleski neoist Pete Horobin naj bi prav tako imel obsezno zasebno zbirko in bi poleg tega lahko kadarkoli ponaredil potrebno gradivo.

Po eni uri je Home namignil, da se mora posloviti. Za nekaj dni da ima na voljo tonski studio, kjer dela zvocne poskuse za svoja predavanja, zato bi moral tam izkoristiti cas. Placala sva in odsla iz Copper Grilla. Za nama se je blescal krom. Od Copper Grilla sem

se odpeljal pred Victoria&Albert Museum, da bi preveril Homove napotke. A ze ko sem pritisnil na plin, me je obsel dvom - in mracni spomini. Slutnje. Ali nisem vsega tega ze enkrat dozivel? Ali prebral? Iz vrecke sem potegnil Slow Death in zalistal.

SLOW DEATH

Na strani 31 se Karen Eliot dobi z marksisticnim umetnostnim kritikom Jackom Grahamom v nekem pubu v Camdenu. Pojasni mu, da jo poleg denarja in slave najbolj zanimajo procesi zgodovinjenja. Navsezadnje se Jack Graham po nasvetu Eliotove odpravi v National Art Library in zacne raziskovati neoizem.

Na strani 47 se Karen Eliot sreca z vodjem pri "Progressive Art Project" sirom Charlesom Brewsterjem; kraj snidenja je Monmouth Coffe Shop v Covent Gardenu. Zamudi. Skupaj preudarita, kako naj se neoizem seznani z vrednostjo projekta. Brewster dozene, da je neoizem zaradi povezave z avantgardo kakor ustvarjen za zgodovinjenje: "Neoism is an art critic's wet dream!"

Na strani 52 ima Karen Eliot javni nastop v CIA (Homov anagram za ICA) na temo Neoism and Avantgarde of the 1980s. Na vprasanje iz publike, kje je mogoce najti najboljse arhivske vire o neoizmu, odgovori: "Osnovni material bos nasel v knjiznici Tate Gallery in v National Art Library. Ti instituciji hranita vecino knjig in revij, ki jih bos potreboval pri delu. Ce pa hoces narediti zares poglobljeno raziskavo, se bos moral povezati s posameznimi clani gibanja. Med britanskimi neoisti imata najobseznejsi zbirki Pete Horobin in Bob Jones." Na strani 91 se Semiotic Liberation Front razkropi, da bi izsledila neoisticno gradivo. Presenetljivo: British Library, Tate Gallery, National Art Library. V zadnji tudi eden od clanov SLF spet sreca Jacka Grahama, ki se je medtem odlocil, da

bo napisal zgodovino neoizma, da bi se s tem delom uvrstil med velikane, kakor sta Winckelmann in Ruskin, ki sta spremenila tek kulturne zgodovine.

FIKCIJA ALI FUCKING-UP

Home je ze v intervjuju s kuratorjem V&A Simonom Fordom (cf. Dodatek) iz leta 1994 napovedal roman o neoisticnem zgodovinjenju: Zdi se mu primerno, da se neoisticni proces zgodovinjenja najprej postavi kot fikcija, se preden se prevec umetnostih zgodovinarjev samih od sebe vrze v neoizem. Home trdi, da mora biti fikcija casovno pred znanostjo (tako je Slow Death neke vrste cenena razlicica Lacanove teze, da je resnica strukturirana prav kakor fikcija. In tako v Slow Death konsekventno beremo: "Resnica je fikcija!" je zalajala Karen.

"Ljudje, ki hocejo trdna dejstva, se bodo morali zadovoljiti s ponaredki!" [3]). Trditev, s katero Home tvega, da se bodo "resni" zgodovinarji, od katerih je njegov projekt neoisticnega zgodovinjenja odvisen, cutili odrinjene. In dejansko se pred ocitki fundamentalisticnih neoistov, da se poceni prodaja, brani z argumentom, da kratko malo ne uvidijo, da "prave" zgodovinarje uspesno odganja prav njegova igra z odprtimi kartami in njegovo samozgodovinjenje.

Naj bi torej Homova prizadevanja, da bi povzdignil neoizem v kanon umetnostne zgodovine, brali kot prakticno refleksijo, tako rekoc kot kognitivno nasprotje neke practical joke - sale na "umetnostno pozgodovinjenje" avantgarde, ne pa kot povsem resen poskus samozgodovinjenja? Kot veselo fikcijo, ne pa kot znanost? Ali Homu ne gre veliko bolj za variacijo na dejstvo, da tako imenovani resni umetnostni kanoni prav tako konstruirajo in

fikcionalizirajo svoje objekte, le zdalec manj odkrito in saljivo? Da pa zgodovina ni enkrat za vselej napisana po pozitivisticnih kriterijih domnevnih evidenc, temvec se kanon nenehno na novo zapisuje in prepisuje, dokazujeta fluxus in njegova nenadna prevladujoca prezenca vse od retrospektive na bienalu 1990 ali pa situacionizem s poplavo publikacij, prevodov in novih izdaj.

Neoizem od vsega zacetka ni bil ravno logicen kandidat za sedez v lozi umetnostne zgodovine osemdesetih. Njegovi privrzenci (v redkejsih primerih privrzenke) izvirajo iz tako imenovanih marginalnih okolij in v zelo redkih primerih z umetnostnih visokih sol. Najvecji uspeh zgodovinjenja, ki ga je doslej mogel navesti neoizem, je ravno vpis v Glossary of Art, Architecture and Design Since 1945. Sam Home se je moral potruditi, da je vtihotapil neoizem v svojo lastno zgodovino povojne avantgarde The Assault On Culture in ga uvrstil v castno galerijo prednikov od letrizma pa vse do mail-arta.

RAZISKOVANJE IN PONAREJANJE

Ne glede na to, ali je sploh kdaj obstajala "nevtralna" umetnostna zgodovina, si lahko mislimo, kako neugoden, ce ne ze kar prakticno nemogoc je izhodiscni poIozaj za vsaj polobjektiven opis neoizma. Sprico tega je neoizem zanimiv skrajni in potemtakem poskusni primer. Neoizem je naravnost sprt s "korektnim" podajanjem. Med pripravami za to knjigo so mi neoisti sami veckrat ponudili, da lahko ponaredijo ali antedatirajo neoisticna dela in gradiva. To prostodusno ravnanje z lastno zgodovino nikakor ni skrivnost in nima nic opraviti s plagiatizmom ali apropriacijo (ponarejajo vendar lastna dela), marvec gre prav za notranjo sestavino manifestov neoisticne filozofije: zgodovinska manipulacija je ena glavnih obsesij neoistov. In ce je vsaka zgodovina manipulacija zgodovine, kakor

trdijo neoisti, potem obstaja toliko zgodovin neoizma, kolikor je njihovih manipulacij. Ponarejanje, plagiatizem, avtosubverzija in avtomanipulacija so postale osrednje neoisticne strategije.

Teoretska podlaga takim trditvam se zdi kakor na dlani: da pisanje zgodovine svoj objekt konstruira ravno toliko, koIikor prav ta objekt spravlja konstrukci jo iz ravnotezja, torej objekta ni mogoce nikoli povsem doumeti in dokoncno skonstruirati. Najsi to se tako drzi, iz tega vendarle ne izhaja nikakrsna poljubnost zgodovinskih "dejstev", kajti njihovo bistvo je sicer kontingentno, ni pa arbitrarno. Ob tem se sklicujem na razlocevanje med kontingenco in arbitrarnostjo, kakor sta ga dolocila Ernesto Laclau in Chantal Mouffe. Kontingenca pomeni, da neke historicno-politicne pozicije ne determinira nujno kaksen drug register (zakoni zgodovine, ekonomije itn.). Hegemonisticna situacija je kontingentna ravno toliko, kolikor ni naravno dolocena, pac pa je rezultat bojev in pogajalskih praks, ki se lahko izidejo tako ali drugace in so ravno zato nacelno zmozne reartikulacije. S tem pa po drugi strani nikakor ni receno, da je ta situacija arbitrarna, se pravi, da ne bi bilo mogoce najti "nobenih vzrokov", zakaj vlada neka dolocena hegemonija, ali da je sedanja situacija rezultat partije kockanja. [...]

Sam neoizem je v casovnem oknu - predprihodnosti. Ce Hal Foster, kakor bom pokazal v zadnjem poglavju, opredeljuje osrednje dolocilnice neoavantgarde, ki naj bi pozneje fiksirale avantgardo, potem bi rad neoizem pokazal, kako pozneje sam fiksiras svoj lastni pomen. Neoisticna manija samozgodovinjenja torej ucinkuje kot trivialna ilustracija tega poststrukturalisticnega standardnega spoznanja, da namrec objektu pripade njegov pomen vedno sele pozneje. V primeru neoizma s samozgodovinjenjem. Ali neoizem torej obstaja? ©e bo.

*Oliver Marchart, Neoizem: Avantgarda in samozgodovinjenje, Zepna 6, Zalozba /*cf & SCCA, Center for Contemporary Arts - Ljubljana, Ljubljana 2001.*

Prevedla: Alenka Mercina

[1] Stewart Home, Slow Death, High Risk Books, New York in London, 1996, str. 99.
[2] Stewart Home, op. cit., str. 82 ss.
[3] Stewart Home, op. cit., str. 146 ss.